

Asia: VN/30326/2022

Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja poikkeaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kainuun ELY-keskuksen lausunto

Ympäristöministeriön on lähettänyt lausuntopyynnön työryhmän mietinnöstä vesienhoidon ympäristötavoitteista ja poikkeamisesta. Työryhmän esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia.

Kainuun ELY-keskus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vesienhoidon ympäristötavoitteista ja menettelyistä niistä poikkeamiseksi on välttämätöntä säätää laissa. Työryhmän mietinnössä esitetty vastaa EU-lainsäädäntöä vahvistamalla vesienhoidon ympäristötavoitteiden sitovuutta ja luomalla menettelytavat ympäristötavoitteista poikkeamiselle vesienhoidon kuusivuotisen suunnitteluprosessin ulkopuolella.

Poikkeamismenettelyn liittäminen vesilupa- ja ympäristölupaprosesseihin edesauttaa lupaprosessien sujuvuutta. Tilatavoitteiden sitovuuden huomioiminen luvan myöntämisen edellytyksissä selkeyttää toimintaedellytyksiä jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Tällöin toiminnanharjoittajilla on paremmat lähtökohdat arvioida selvitystarpeita ja hankkeen edistämisen kannattavuutta jo ennen lupahakemuksen jättämistä.

Vaikutukset viranomaisiin

Samalla kun poikkeamisesta päättäminen uuden hankkeen vuoksi siirretään ratkaistavaksi osana lupamenettelyä, helpotetaan vesienhoidon asiantuntijoiden roolia asian käsittelyssä. Mikäli poikkeamisen perusteet tarkasteltaisiin ja niiden täytyminen ratkaistaisiin vesienhoitosuunnitelmissa, asiantuntijat joutuisivat tällöin hankalaan asemaan lupaviranomaiseen rinnastettavassa roolissa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista eikä myöskään vesienhoitosuunnitelman hengen mukaista.

Vesienhoitolaki 20 c § Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi

Työryhmän mietinnössä vesienhoidon tavoitteista poikkeaminen olisi mahdollista ainoastaan pohjavesimuodostuman määrälliseen tilaan vaikuttavien hankkeiden tapauksessa, eikä poikkeamisen myöntämiselle näin ollen olisi edellytyksiä pohjaveden kemiallista tilaa heikentäviin vaikutuksiin. Vesienhoito-suunnitelmia laadittaessa on tarkasteltu nimenomaan luokiteltuja pohjavesialueita, jolloin myös määrällisen ja kemiallisen tilan arviot ja vesienhoidon tilatavoitteet koskevat niitä. Luokitelluilla pohjavesialueilla on luonnontieteellisin perustein tunnistettu olevan merkitystä joko yhdyskuntien vedenhankinnan tai pohjavesiriippuvaisten ekosysteemien säilymisen kannalta, joten niillä on Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan erityisasema suhteessa muuhun pohjaveteen. Huomioiden useiden pilaavien aineiden pitkä viipymäaika pohjavedessä esim. historiallisissa pilaamistapauksissa, pitää Kainuun ELY-keskus hyvänä sitä, että poikkeamismahdollisuuden ulkopuolelle on rajattu laatutekijöitä heikentävät hankkeet. Tämä tukee myös pitkän aikavälin varautumista esimerkiksi tulevaisuudessa ilmeneviin vedenhankintatarpeisiin. Pohjaveden määrälliseen tilaan vaikuttavat hankkeet olisivat ennalta arvioiden tyyppillisesti luonteeltaan sellaisia, että niiden yhteiskunnallinen merkittävyys voi joissain tapauksissa olla suuri. Tällaisiksi lukeutuvat myös tilanteet, joissa pohjavettä on hyödynnettävä aiempaa suurempia määriä muun muassa vedenhankintaan vaikuttavien kriisitilanteiden aikana. Tämän vuoksi voidaan pitää perusteltuna sisällyttää lainsäädäntöön mahdollisuus hankekohtaiseen tarkasteluun.

Pykälä 2 momentin 2 kohdan soveltaminen aiheuttaa hankalan intressivertailun, kun toiminnalla aikaan saatavat hyödyt ovat aineellisia tai arvotettavia, mutta ympäristön tilan säilyttäminen perustuu enemmän luontoarvoihin.

Vesienhoitolaki 24 § Ympäristötavoitteiden lieventäminen

Ympäristötavoitteiden lieventäminen on perusteltua tietyissä vesimuodostumissa, koska suunnittelun piirissä on vesimuodostumia, joiden tilan parantamiseksi ei ole välttämättä riittäviä teknisiä keinoja. Näiden kohteiden osalta alennettujen tilatavoitteiden soveltaminen on mielekäästä.

Vesilaki 11 luku 3 § Lupahakemuksen sisältö ja ympäristönsuojelulaki 39 § Lupahakemus

On perusteltua säilyttää velvoite toiminnanharjoittajalle osoittaa, että poikkeamiselta vaadittavat ehdot täyttyvät. Nämä edellyttävät laajoja selvityksiä ja ovat toiminnanharjoittajan intressiä palvelevia. Toisaalta myös saavutettavien hyötyjen paras tunteminen on toiminnanharjoittajalla.

Louhisalmi Matleena
Kainuun ELY